

การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ

Promoting and Developing of Good Citizens of Samut Prakan In the Democratic Way, Center for the Development of Civic Politics King Prajadhipok's Institute, Samut Prakan Province

ประทานพร อุ่นอ¹, กัญฐณัญญ์ ฉลอง², วีรณัฐ สุทรพันธ์³

¹หมวดวิชาศึกษาทั่วไป, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, pratanporn@sbu.southeast.ac.th

²ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, จังหวัดสมุทรปราการ, kantanat2504@gmail.com

³ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, จังหวัดสมุทรปราการ, yod.wer@hotmail.com

บทคัดย่อ

การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสำนึก ความเป็นพลเมือง ตามวิถีประชาธิปไตย และ ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพใน จังหวัดสมุทรปราการ มีขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และเสริมสร้างศักยภาพของ พลเมืองให้มีพฤติกรรมที่กระตือรือร้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT ขั้นที่ 3 การถอดบทเรียน การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย

ผู้ร่วมกิจกรรม ขั้นตอนที่ 1 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอบางพลี และตำบล กลุ่ม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 50 คน และกลุ่มผู้บริหารและครูสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 60 คน รวม 110 คน ผู้ร่วมกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 และ ขั้นตอนที่ 3 เป็นคณะกรรมการและเครือข่ายศูนย์พัฒนาการเมืองภาค พลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 104 คน

ผลการดำเนินงาน การสร้างองค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และเสริมสร้าง ศักยภาพของพลเมืองโดยใช้กระบวนการ การระดมความคิดและนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม ผ่านการ อบรมและกิจกรรมกลุ่ม การวิเคราะห์ SWOT พิจารณาจากองค์ประกอบของการจัดการ 4 M ได้แก่ Man ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ Money ความเพียงพอ สภาพคล่อง Materiadi ความเพียงพอ ความทันสมัย คุณภาพ Management วิสัยทัศน์ ความเป็นผู้นำ การประสานงาน ระบบงาน ระเบียบกฎเกณฑ์ปฏิบัติหรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหา สำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต (Vision) การถอดบทเรียนความเป็นพลเมืองและตัวชี้วัดที่แสดง คุณสมบัติของความเป็นพลเมือง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน ให้ความสำคัญกับอิสรภาพและความก้าวหน้า ทันสมัย

คำหลัก: พลเมืองดี, สำนึกพลเมือง, วิถีประชาธิปไตย, สถาบันพระปกเกล้า

Abstract

This project, titled "Promotion and Development of Good Citizens of Samut Prakan in the Democratic Way," was conducted by the Center for Civic Politics Development at King Prajadhipok's Institute in Samut Prakan Province. The primary objectives were to instill democratic citizenship awareness and promote the development of high-quality citizens in the province. The activities were implemented in three stages: (1) building knowledge and democratic values to foster active citizenship and enhance civic potential; (2) conducting a SWOT analysis based on the 4 M components of management (Man, Money, Material, Management); and (3) reflecting on lessons learned from the initiative.

Participants in Activity Step 1 are divided into 2 groups: the first group consists of local administrative organizations, including provincial, district, and sub-district levels, as well as village headmen, village chiefs, and community health volunteers, totaling 50 people. The second group includes administrators and teachers from educational institutions that are part of the primary, secondary, vocational, and university networks in Samut Prakan Province, totaling 60 people. This brings the total to 110 participants. Participants in Steps 2 and 3 consist of the committee and the network of the Center for Civic Political Development, King Prajadhipok's Institute, in Samut Prakan Province, totaling 104 people.

Results of Implementation: Step 1 : Building knowledge and democratic values to create active citizenship and enhance citizens' potential through brainstorming, presentations, group discussions, training sessions, and group activities. Step 2 : SWOT analysis results were considered based on the 4 M components of management: Man : Knowledge, skills, and attitudes. Money : Adequacy and liquidity. Material : Adequacy, modernity, and quality. Management : Vision, leadership, coordination, workflow systems, regulations, or potential challenges in achieving future goals (Vision). Step 3 : Lessons learned about citizenship and indicators reflecting the qualities of good citizens included three key indicators: Emphasizing cultural traditions. Prioritizing one's community. Valuing freedom, progress, and modernity.

Keywords: Good citizen, Civic consciousness, Democratic way of life, King Prajadhipok's Institute

บทนำ

การพัฒนาเมือง หรือ ประเทศให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงท่ามกลางค่านิยมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องให้กับพลเมือง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นฟันเฟืองที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองให้เข้มแข็งได้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2566) การที่พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน (community based) และสามารถมีส่วนร่วม ทั้งในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (public policy making process based) ซึ่งกำหนดความหมายของพลเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการมีส่วนร่วมในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ (ศรีณยู หมั่นทรัพย์, 2565) การเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้อง เห็นประจักษ์ได้ชัดว่าพลเมืองมีพื้นที่ได้แสดงออกถึงสิทธิ ของพลเมืองเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และได้แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่มี ความผูกพันกับประเด็นสาธารณะของชุมชน สังคม และรัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง รวมถึงมีความผูกพัน ต่อหน้าที่และความรับผิดชอบที่พลเมืองจะต้องปฏิบัติ ต่อชุมชน สังคม และรัฐ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2557) สถาบันพระปกเกล้า เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทเป็นอย่างมากในการพัฒนาการเมืองภาคประชาสังคม โดยมีการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาพลเมืองในระดับพื้นที่ เพื่อต่อยอดไปสู่การพัฒนาเมืองอย่างมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ผ่านโครงการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ภายใต้การบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองประจำจังหวัดทั่วประเทศ

ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นศูนย์ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่าย เพื่อสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยมีพันธกิจ คือ ศึกษาปัญหาและข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สนับสนุนความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เพื่อสร้างความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และเจตคติ (Disposition) เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

ศูนย์พัฒนาการเมือง ภาคพลเมืองสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการเมืองได้ตามเป้าหมายของการปฏิรูป การเมืองในกิจกรรมปฏิรูปด้านการเมืองสอดคล้องกับ เป้าหมายของนโยบายรัฐ ทั้งความรู้ความเข้าใจในฐานะพลเมือง ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจกล่าวได้ว่า ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสามารถเป็นกลไกสำคัญ ในการทำงานเชิงพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของไทยเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง การพัฒนาการเมือง ภาคพลเมือง การสร้างชุมชนเข้มแข็งการกระจายอำนาจสู่ ประชาชน และการพัฒนาประชาธิปไตย (ศรีณยู หมั่นทรัพย์, 2565) การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่เป็นต้นแบบและขยายผลต่อยอดความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ให้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งต่อยอด

องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย มีนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของพลเมืองให้มีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น (Active citizen) และนำศักยภาพดังกล่าวมาป้องกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม (เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล, 2561) ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 คือ พลเมืองทางการเมือง (political citizen) หมายความว่า เป็นพลเมืองที่มีความผูกพันทางการเมือง เป็นการเมือง ที่พลเมืองเป็นเจ้าของและเป็นผู้สร้างผลงาน พฤษภาคม - สิงหาคม 2564 27 ทางการเมือง (Boyte, 2546, p. 3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมประชาธิปไตย คือ พลเมืองแบบมีส่วนร่วม (the participatory citizen) และพลเมืองผู้มุ่งสร้างความเป็นธรรม (the justice oriented citizen) ความเป็นพลเมืองทั้งสองแบบนี้มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น มีความผูกพันต่อการมีส่วนร่วม ในกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นคุณลักษณะ ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาประชาธิปไตย (Westheimer, J. & Kahn, J., 2545)

ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการได้เล็งเห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีของจังหวัดสมุทรปราการ โดยมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมได้มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นพลเมืองที่ดีสามารถเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ตอบแทนคืนสู่สังคม และประเทศชาติได้ จึงได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย และนอกจากนี้หลังจากปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการมีการถอดบทเรียนเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสำนึก ความเป็นพลเมือง ตามวิถีประชาธิปไตย ในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพใน จังหวัดสมุทรปราการ

เนื้อหา

สถาบันพระปกเกล้า จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งด้านการเมืองภาคพลเมือง ที่เน้นผลงานให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างตามวิถีประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างแท้จริง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สนับสนุนความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่การใช้สิทธิหน้าที่ของพลเมือง ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพใน จังหวัดสมุทรปราการ จึงได้จัดทำกิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย และ การถอดบทเรียนโครงการ ส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการ ตามวิถีประชาธิปไตย โดยมียุทธศาสตร์ในการสร้างความเป็นพลเมือง ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมและเผยแพร่องค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่เพื่อสร้างความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และเจตคติ (Disposition) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความทันสมัย เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ตามบริบทของพื้นที่ รวมไปถึงมีชุดความรู้และฐานข้อมูลเพื่อเผยแพร่การสร้างสำนักพลเมืองต่อไป ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพของพลเมืองให้มีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น (Active citizen) เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ยุทธศาสตร์ที่ 4 นำศักยภาพของพลเมืองมาป้องกันแก้ไขปัญหาของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มองค์กรบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ และตำบล กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้บริหารและครูสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยในจังหวัดสมุทรปราการ ตระหนักและเห็นคุณค่าการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย โดยมีกระบวนการการดำเนินงานกิจกรรมดังนี้

ภาพ 1 ภาพกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถี

ประชาธิปไตย ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการในการดำเนินการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ มีขั้นตอนดังนี้

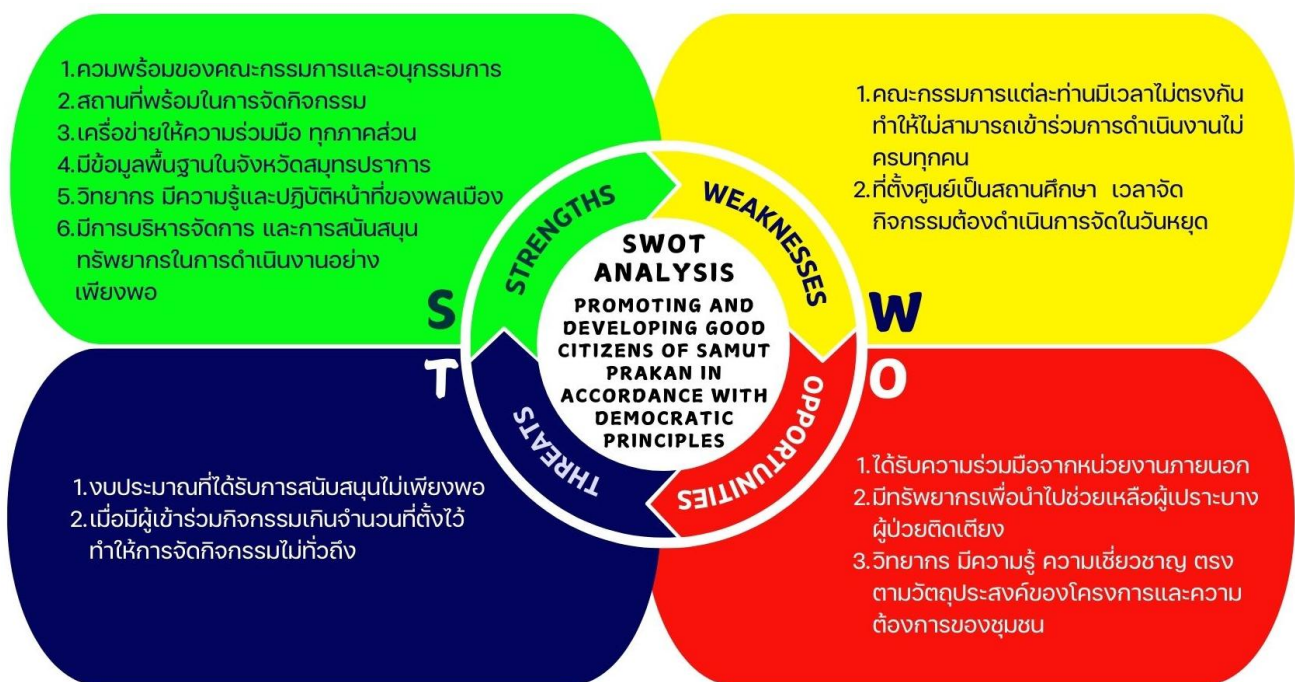
ขั้นที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และเสริมสร้างศักยภาพของพลเมืองให้มีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น (Active citizen) เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ในการจัดกิจกรรมขั้นสร้างองค์ความรู้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 110 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอบางพลี และตำบล กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 50 คน จาก อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอพระประแดง อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางเสาธง และกลุ่มผู้บริหารและครูสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 60 คน จากสถานศึกษาภาครัฐ/ภาคเอกชน แห่งละ 2 คน ได้แก่ โรงเรียนเกวลิณวิทยา โรงเรียนคลองบางน้ำจืด โรงเรียนศรีตรัง โรงเรียนสันต์เสริมวิทย์ โรงเรียนวัดบางโกลนนอก (ประสิทธิ์บำรุง) โรงเรียนวัดบางโกลนใน โรงเรียนป้วยฮั่ว วิทยาลัยเทคโนโลยีเกวลิณบริหารธุรกิจ โรงเรียนวัดสำโรงเหนือ (สุทธาภรณ์ศึกษา) โรงเรียนคลองมหาวก โรงเรียนบางบ่อวิทยา โรงเรียนคลองนาเกลือ น้อย (กลีน้อยอุปถัมภ์) โรงเรียนวัดกลาง (ธรรมวิธานราษฎร์วิทยา) โรงเรียนรัตนโกสินทร์ 9 โรงเรียนตลาดปากคลองเจ้า วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจสมุทรปราการ มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก

กระบวนการสร้างองค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และเสริมสร้างศักยภาพของพลเมืองให้มีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น (Active citizen) เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ใช้กระบวนการ การระดมความคิดและนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งได้รับความรู้เพิ่มเติมจากทีมวิทยากรจิตอาสา 904 ของสำนักปลัดนายกรัฐมนตรี และคณะ เรียนรู้ สิทธิ เสรีภาพของชาวไทย ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย และการเป็นพลเมืองดี โดยมีผลการระดมความคิดเพื่อจัดกิจกรรมให้กับเยาวชน สร้างโมเดลการสื่อสาร ในหัวข้อบริบทด้านการส่งเสริม บริบทด้านการป้องกัน บริบทเมืองในฝัน เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติจริง โดยการเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Facebook Tiktok Line

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตยโดยใช้การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย จาก คณะกรรมการและเครือข่าย ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัด สมุทรปราการ จำนวน 104 คน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของการจัดการ 4 M ได้แก่ Man ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ Money ความเพียงพอ สภาพคล่อง Materiadi ความเพียงพอ ความทันสมัย คุณภาพ Management วิสัยทัศน์ ความเป็นผู้นำ การประสานงาน ระบบงาน ระเบียบกฎเกณฑ์ปฏิบัติหรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต (Vision)

ภาพ 2 ภาพแสดงผลการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการ ตามวิถีประชาธิปไตย ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ

ขั้นที่ 3 การถอดบทเรียนการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย

จากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย ได้มีการประชุมถอดบทเรียนและได้มีการดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 สร้างทีมงานถอดบทเรียนที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

1.2 วิเคราะห์โครงการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้ทีมงานมีความเข้าใจตรงกันในแต่ละหัวข้อในโครงการ ได้แก่ หลักการและเหตุผลของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรมในโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินงาน และงบประมาณ

1.3 กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมงานถอดบทเรียน ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้

- หัวหน้าทีมหรือผู้เอื้อ เป็นผู้ที่ทำให้การถอดบทเรียนดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

- ผู้อำนวยการกระบวนการ เป็นผู้ที่จะกระตุ้นให้ผู้ร่วมถอดบทเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ ดังนั้น จึงต้องมีทักษะในการตั้งคำถามที่กระตุ้นให้ผู้ร่วมถอดบทเรียนได้วิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

- ผู้จัดบันทึก เป็นผู้จัดบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ การอภิปรายของผู้ร่วมถอดบทเรียน พร้อมทั้งเขียนเรียบเรียงเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ

- ผู้ประสานงาน เป็นผู้ช่วยเหลือให้ทีมงานถอดบทเรียนมีความสะดวกในการติดต่อระหว่างสมาชิกทีมงานถอดบทเรียนเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี รวมทั้งประสานความร่วมมือจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการถอดบทเรียน (รัตนดา ดวงแก้ว, 2557)

1.4 จัดทำแผนภูมิการถอดบทเรียนซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) หัวข้อกิจกรรมที่ต้องการถอดบทเรียน
- 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการถอดบทเรียน
- 3) เลือกวิธีการถอดบทเรียนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- 4) กำหนดขั้นตอนในการถอดบทเรียนตามลำดับก่อนหลัง
- 5) กำหนดประเด็นคำถามที่มีความชัดเจน โดยเรียงลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุด
- 6) กำหนดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการถอดบทเรียน

1.5 เลือกเทคนิคการถอดบทเรียน ควรเป็นเทคนิคที่ช่วยให้ทีมงานถอดบทเรียนและผู้ร่วมถอดบทเรียนเกิดการเรียนรู้ในระหว่างการทำงานและได้บทเรียนพัฒนาวิธีการทำงานให้ดีขึ้น

1.6 รวบรวมและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบทเรียนที่จะถอดเพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการถอดบทเรียนและกำหนดประเด็นในการถอดบทเรียน

1.7 จัดกิจกรรมการถอดบทเรียน เพื่อดำเนินการถอดบทเรียนของแต่ละกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการดำเนินงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียน

ความเป็นพลเมือง หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีการแสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติตนในทางที่ตรงตามตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง รับผิดชอบต่อสังคมและมีความเคารพผู้อื่น ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน รวบรวมร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัดที่แสดงคุณสมบัติของความเป็นพลเมือง

ตัวชี้วัดที่แสดงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ในสังคมไทย สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (Traditionalist/Minimalist)
2. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน (Community Oriented Citizenship)
3. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพและความก้าวหน้า ทันสมัย (Modern/Liberal

Progressive) โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองแต่ละประเภท

คุณสมบัติของความเป็นพลเมือง

1. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (Traditionalist/Minimalist)
มีองค์ประกอบ ดังนี้ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ เคารพผู้อาวุโสกว่า เสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความภูมิใจในการเป็นคนไทย เต็มใจที่จะเสียภาษี
2. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน (Community Oriented Citizenship)
มีองค์ประกอบ ดังนี้ เสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม การบริจาคโลหิต/เงิน/สิ่งของ/แรงงาน การรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการนำกลับไปใช้ใหม่/ช่วยปลูกต้นไม้/แยกขยะ
3. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับอิสรภาพและความก้าวหน้า ทันสมัย (Modern/Liberal Progressive)
มีองค์ประกอบ ดังนี้ สามารถเปรียบเทียบนโยบายของพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สามารถคุยเรื่องการเมืองนานาชาติ เป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม/สหภาพ/ชมรม ติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ

คุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย

เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทย สามารถสรุปได้ 2 ประการ โดยพิจารณาตามการให้คุณค่าหรือให้ความสำคัญต่อการเป็นพลเมืองที่ดี คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม หมายถึง การพึ่งพาตนเองและสามารถรับผิดชอบตนเองได้ มีอิสรภาพ สิทธิเสรีภาพ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือระบบอุปถัมภ์ของผู้ใด ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การกระทำใด ๆ ของตนมีผลต่อสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรงแก้ไขปัญหา และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย
2. ความเคารพผู้อื่น หมายถึง การไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองทั้งในด้านวิถีชีวิต ความเชื่อและความคิด และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มองคนในสังคมมีความเท่าเทียมกัน

สรุป

ในการสร้างสำนึก ความเป็นพลเมือง ตามวิถีประชาธิปไตย ในจังหวัดสมุทรปราการ มีการสร้างความตระหนักรู้ ในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองและรับผิดชอบตนเองได้ มีอิสรภาพ สิทธิเสรีภาพ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือระบบอุปถัมภ์ ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหาสังคม เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรงแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย มีความเคารพผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองทั้งในด้านวิถีชีวิต

การส่งเสริมการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพใน จังหวัดสมุทรปราการ ศูนย์พัฒนาการเมืองภาค
พลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ มีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ค่านิยมประชาธิปไตยเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และเสริมสร้างศักยภาพของ
พลเมืองให้มีพฤติกรรมที่กระตือรือร้น (Active citizen) เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

ขั้นที่ 3 การถอดบทเรียนการส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตยขององค์ความรู้
ที่ได้จากการถอดบทเรียน การส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองดีศรีสมุทรปราการตามวิถีประชาธิปไตย คือ ความเป็น
พลเมือง ตัวชี้วัดที่แสดงคุณสมบัติของความเป็นพลเมือง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับ
วิถีวัฒนธรรม (Traditionalist/Minimalist) 2. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตน (Community
Oriented Citizenship) 3. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับอิสรภาพและความก้าวหน้า ทันสมัย
(Modern/Liberal Progressive) ซึ่งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบและการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของพลเมืองดี
เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ เคารพผู้อาวุโสกว่า เสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมาย เสียสละ
เวลาทำงานเพื่อส่วนรวม รักษาสิ่งแวดล้อม มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สามารถวิเคราะห์และแสดง
ความคิดเห็นทางการเมือง เป็นต้น รวมถึง การมีคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย คือ
มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และ มีความเคารพผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

กนกทิพย์ อินทรโชติ. (2554). *ระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของสมาชิกกรายการร่วมด้วยช่วยกัน: ศึกษากรณี*

กิจกรรม DFM 99.5 ร่วมด้วยช่วยกันคลื่นความดี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์].

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กุลประภัสสร โกละกะ. (2550). *คู่มือการถอดบทเรียนโครงการพัฒนาชุมชน*. กรมการพัฒนาชุมชน.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. ส.เจริญการพิมพ์.

ถวิลวดี บุรีกุล, เออเจนี เมริโอ, และรัชวดี แสงมเหหมัด (บ.ก.). (2557). *พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตย*. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

ปภัสนร ไพบูลย์ฐิติพรชัย. (2553). *การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทอง
จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000004560

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)*. นานมีบุ๊คส์.

ประสิทธิ์ สันติกาญจน์. (2552). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. สำนักส่งเสริม
การเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.

รัตนา ดวงแก้ว. (2557). *คู่มือการถอดบทเรียนโครงการพัฒนาชุมชน*. กรมการพัฒนาชุมชน.

- วิภาดา พินลา. (2558). การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 11(1), 7-19.
- วีระ นิใจไตรรัตน์. (2551). *คู่มือถอดความรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง*. รวมทวิผลการพิมพ์.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2565). *ความเป็นพลเมืองไทยกับการขับเคลื่อนแผนปฏิรูปด้านการเมือง: กรณีศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า*. สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2566). *ยุทธศาสตร์ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า ฉบับที่ 2 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2569)*. <https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/1312>
- สุกักร์ สมอนา. (2558). *ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า*. สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล. (2561). *แนวทางเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยบนฐานสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนไทย*.
<https://www.kpi.ac.th/knowledge/research/data/300>
- Boyte, H. C. (2003). A different kind of politics: John Dewey and the meaning of citizenship in the 21st century. *The Good Society*, 12(2), 259-278.
- Westheimer, J., & Kahn, J. (2002). *What kind of citizen? The politics of educating for democracy* [Paper presentation]. Annual Meeting of the American Educational Research Association, New Orleans, LA, United States.